

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-711438-I/09/AJK

00-090 Warszawa Tel.cent. 22 55177 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 22. 11. 2013

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00 - 950 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Ustawą o zmianie ustawy - kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 października 2012 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1101) wprowadzono do ustawy kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. Nr. 89 poz. 555 z późn. zm.; dalej: Kodeks postępowania karnego) oraz do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr. 90, poz. 594 z późn. zm.; dalej: ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) przepisy dotyczące wynagradzania biegłych sądowych i specjalistów nie będących funkcjonariuszami organów procesowych.

Dotychczas regulujący kwestię wynagradzania biegłych dekret o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym z dnia 26 października 1950 r. (Dz. U. Nr 49, poz. 445 z późn. zm.) został uchylony, a wydane na jego podstawie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 r. (Dz.U. z 1975 r. Nr 46, poz. 254 ze zm.) zachowuje swoją moc do czasu wejścia w życie, przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 618f § 5 Kodeksu postępowania karnego oraz art. 89 ust. 5 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich regularnie otrzymuję skargi na zasady wynagradzania biegłych sądowych, zwłaszcza z zakresu medycyny, wynikające z powołanego rozporządzenia. Pomimo ostatnich zmian legislacyjnych problem ten pozostaje aktualny, natomiast założenia nowych projektów rozporządzeń, które mają zostać wydane na podstawie wymienionych wyżej przepisów nie są Rzecznikowi znane.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.; dalej: Ustawa o RPO), pragnę, przedstawić moje oceny i wnioski zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony wolności i praw człowieka i obywatela.

W ostatnim czasie, w związku ze wspomnianym rozporządzeniem, zwrócił się do mnie Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej. W świetle przepisów tego rozporządzenia, podstawowym sposobem obliczania wynagrodzenia biegłego jest system oparty na stawkach godzinowych uwzględniających rzeczywisty nakład pracy biegłego, konieczny do sporządzenia opinii. Wyjątkiem jest wynagradzanie biegłych z zakresu medycyny, dla których podstawą wynagrodzenia jest taryfa stanowiąca załącznik nr 1 do rozporządzenia. Taryfikator określony w załączniku nakazuje kształtować wynagrodzenie biegłego z zakresu medycyny jako pewien procent kwoty bazowej ustalonej w ustawie budżetowej. Procent ten został określony widełkowo, co oznacza, że wynagrodzenie biegłych z zakresu medycyny, bez względu na poświęcony czas przygotowania opinii, ma ustaloną nieprzekraczalną górną granicę.

W ocenie samorządu zawodowego lekarzy, pisemne uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie SK 24/11 wskazuje na to, że model wynagradzania biegłych z zakresu medycyny, przyjęty w obecnie obowiązujących przepisach narusza konstytucyjne standardy równości określone w art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 oraz art. 2 Konstytucji RP. Na szczególną uwagę zasługuje zwłaszcza fragment uzasadnienia tego wyroku, stanowiący że prawo biegłego do wynagrodzenia za wykonaną na rzecz sądu pracę stanowi prawo majątkowe, a ustawodawca nie ma prawa arbitralnie różnicować wynagrodzenia osób w podobnej sytuacji. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, nie ma konstytucyjnie usprawiedliwionych powodów, aby wynagrodzenie biegłych z zakresu medycyny było ustalane inaczej niż biegłych innych specjalności.

Również w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, konieczne jest wprowadzenie jasnych zasad wynagradzania biegłych sądowych. Wysokość wynagrodzenia powinna być uzależniona od różnych czynników (np. nakład pracy, poziom zawiłości sprawy, czas niezbędny do sporządzenia opinii). Jednocześnie powinna ona zadośćuczynić uwarunkowaniom rynku. Należy unikać sytuacji, w której opinia sporządzona na potrzeby sądu jest w sposób rażący słabiej wynagradzana, aniżeli opinia wydana w tym samym przedmiocie, tyle że wykonana na prywatne zlecenie. Nadto, konieczne jest rozstrzygnięcie kwestii, czy czas, jaki biegły spędził w podróży do miejsca oględzin lub sądu, ma być wynagradzany tak, jak czas poświęcony bezpośrednio na sporządzenie opinii.

W związku z powyższym, zwracam do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o poinformowanie Rzecznika o stanie prac legislacyjnych mających na celu wydanie przepisów wykonawczych na podstawie art. 618f § 5 Kodeksu postępowania karnego oraz art. 89 ust. 5 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz o ustosunkowanie się do wniosków i opinii Rzecznika przedstawionych powyżej.

Łezary Wyrzyński